

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 340.12:396.2:347.962.1

Боброва Ю. Ю.,

*кандидат юридичних наук, суддя,
доцент кафедри правового забезпечення Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

МЕТОДОЛОГІЯ ГЕНДЕРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СУДДІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

METHODOLOGY OF GENDER INVESTIGATIONS OF JUDICIAL ACTIVITY

У статті аналізується актуальність гендерних досліджень на сучасному етапі розвитку українського суспільства, у т. ч. і в суддівській діяльності. Розглянута методологія таких досліджень, її можливості для вирішення проблемних питань гендерної асиметрії в судовій системі. Досліджено та викладено результати щодо використання тих чи інших методів наукових досліджень вказаної проблематики.

Ключові слова: суд, суддя, метод, гендер, дискримінація, гендерна нерівність.

В статье анализируется актуальность гендерных исследований на современном этапе развития украинского общества, в т. ч. и в судебной деятельности. Рассмотрена методология таких исследований, ее возможности для решения проблемных вопросов гендерной асимметрии в судебной системе. Исследованы и изложены результаты по использованию тех или иных методов научных исследований указанной проблематики.

Ключевые слова: суд, судья, метод, гендер, дискриминация, гендерное неравенство.

The article analyzes the relevance of gender studies at the present stage of development of Ukrainian society, including in judicial activities. The methodology of such studies, its possibilities for solving the problematic issues of gender asymmetry in the judicial system are considered. Researched and presented the results on the use of certain methods of scientific research of the specified problems.

Key words: court, judge, method, gender, discrimination, gender inequality.

Постановка проблеми. Нині популярними є дослідження щодо запровадження стандартів рівності прав і свобод жінки й чоловіка, попередження гендерної дискримінації. Як суверенна і незалежна демократична держава, Україна повинна дотримуватися вимог міжнародного співробітництва щодо рівності громадян в усіх сферах, де не винятком стають і судові органи України як одна з провідних державних інституцій, що стоїть на варті забезпечення захисту громадян. Інтерес до гендерного підходу наукових досліджень зумовлений, насамперед, тим, що на початку нового тисячоліття гендерна проблема є важливою складовою частиною забезпечення соціального прогресу й утвердження людського виміру сучасного розвитку цивілізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед дослідників, котрі торкалися проблематики методології гендерних досліджень, у т. ч. і в суддівській діяльності, варто зазначити вітчизняних і зарубіжних вчених-гендеристів – С. Айвазової, Н. Аніщук, Н. Болотіної, М. Буроменського, О. Ворониної, В. Глиняного, О. Дашковської, Л. Завадської, Л. Кормич, Н. Лаврінченко, І. Лаврінчук, К. Левченко, Л. Леонтєвої, Т. Марценюк, О. Матвієнко, Т. Мельник, Н. Оніщенко, Л. Петришиної, Н. Пушкарської, С. Полєніної, О. Рудневої, З. Ромовської, Л. Смоляр, Г. Терещенка, М. Томашевської та ін.

Метою статті є висвітлення актуальності гендерних досліджень на сучасному етапі розвитку українського суспільства, у т. ч. і в суддівській діяльності. Виконання поставленої мети передбачає з'ясування

можливостей методології у вирішенні питання подолання гендерної нерівності.

Виклад основного матеріалу. Ні для кого не секрет, що кар'єра жінки вимагає великих зусиль і складається повільніше порівняно з колегами-чоловіками, що детерміновано необхідністю подолання «скляної стелі», а також численних бар'єрів і перешкод, зумовлених гендерними стереотипами. Останні породжують дискримінацію жінок, що знаходить прояв у штучному уповільненні професійного просування, відмові у визнанні та відповідному заохоченні. Як результат – часте переконання в меншій компетентності жінок і уявлення про юриспруденцію як чоловічу сферу діяльності, вторгнення в яку жінок небажано. Зважаючи на це, закономірним є механізм «гальмування» професійно-кар'єрного зростання жінок.

Жінкам важко протистояти чоловічому домінуванню, адже останніх ще з дитинства вчили орієнтуватися на розвиток впевненості в своїх можливостях, честолюбство, здатність до ризику, прагнення до творчого успіху, кар'єрного зростання, подолання невдач і постановки нових завдань, якщо отримані результати не виправдали очікувань. Однак жінці необхідно подолати невпевненість у собі, нерішучість, пасивність і дотримуватися неписаних правил гри, прийнятих у чоловічому середовищі. Недостатньо бути компетентною, слід навчитися демонструвати свої професійні вміння та навички. Успішна кар'єра багатьох представниць слабкої статі доводить, що належність до гендеру не має жодного

значення. Більш важливими є характер, особистісні якості, і саме вони визначають просування по посадових і кваліфікаційних шаблях.

Наведене вище ґрунтується на гендерних стереотипах, внаслідок існування яких, не дивлячись на пануючий у суспільстві принцип гендерної рівності, частина соціуму намагається зберегти правову сферу маскуліною, розглядаючи жіночу участь у ній як мало бажану.

Сучасні молоді жінки, які сформували в собі лідерські якості, утворюють нову генерацію бізнес-леді; вони прагматичні, чіткіше розуміють, що мають рівні права з чоловіками, у них новий менталітет; вони формують гендерний стереотип ділової, інтелектуальної, не просто енергійної, а динамічної, розумної, лаконічної, змістовної, неемоційної, рішучої і впевненої жінки.

Гендерний підхід у науці характеризується тим, що:

1) це принципово новий підхід, який означає зміну ціннісних орієнтацій людини та перегляд багатьох звичних уявлень про світ;

2) ґрунтується на ідеї про те, що важливим є не біологічні або фізичні відмінності між чоловіками та жінками, а те культурне й соціальне значення, яке суспільство надає цим відмінностям [1, с. 21].

Тому останнім часом зростає роль гендерної методології, яка за своєю суттю є міждисциплінарною.

Н.В. Аніщук стверджує, що гендерний підхід у науці – це принципово новий підхід, який означає зміну ціннісних орієнтацій людини і перегляд багатьох звичних уявлень про світ. Використання гендерного підходу, яке є характерним, насамперед, для західного соціального та гуманістичного знання, дає широкі можливості для переосмислення культури, соціуму, місця в ньому людини [3, с. 93]. Адже права людини не знають відмінностей статі, раси, націй, релігії та переконань. Без гендерного підходу, тобто без з'ясування ролі жінки й чоловіка в сучасному житті, тих специфічних внесків, які кожен із них робить у розвиток суспільства, неможливо нині уявити будь-яке серйозне наукове дослідження у сфері соціальних наук. Щоправда, сьогодні існують певні складнощі застосування гендерного підходу, оскільки юридичною наукою поки ще не вироблено правового поняття гендеру, не сконструйовано методики, за якою має бути проведено аналіз чинного законодавства і зроблено пропозиції щодо його вдосконалення.

Питання методології досліджень правових явища є, мабуть, одними з найважливіших за рівнем свого значення для юридичної теорії та відповідної юридичної практики. Це пояснюється тим, що залежно від сутності висхідних методологічних принципів, на яких базується правове мислення, тип правової культури, здійснюється не тільки наукове пізнання права, але й його практичне втілення у реальну площину життя.

Методологія правознавства, його окремих складових частин перебуває у нерозривному зв'язку з домінуючими у суспільстві принципами правової доктрини, які по суті і виконують функцію вихідних

начал праворозуміння, закладає основи правового пізнання дійсності.

У науковій літературі панує думка, що наукове пізнання відбувається на двох рівнях – теоретичному та підпорядкованому йому емпіричному [2, с. 248]. Проте, на думку Д. Гудими, яку підтримує чимало й інших дослідників, трапляється виокремлення, окрім емпіричного і теоретичного рівнів наукового пізнання, ще одного самостійного рівня – метатеоретичного (світоглядного або парадигмального), який є передумовою і теоретичного, й емпіричного наукового пізнання та визначається світоглядом дослідника [5, с. 41–42].

У цьому науковому дослідженні на рівні теоретичного пізнання розкрито поняття, визначено специфіку, особливості, проаналізовано принципи суддівської діяльності через призму гендерного її виміру, а на рівні емпіричного пізнання в нашому дослідженні зібрано, первинно узагальнено і, наскільки це можливо, систематизовано факти гендерної дискримінації указаної діяльності.

Для систематизації методологічних підходів застосуємо класифікації, які запропонував Д. Гудима.

Отож, перший підхід до класифікації дослідницьких підходів базується на понятті праворозуміння, і на його підставі методологічні підходи можна поділити на:

– позитивістський – підхід, що дозволяє з'ясувати сутність гендеру у суддівській діяльності емпіричним шляхом;

– природно-правовий підхід під час дослідження передбачає існування незалежних від волі суб'єкта, універсальних, зокрема трансцендентальних, норм і принципів, які постулюють заборону гендерної нерівності.

Залежно від світоглядного бачення:

– біологізаторський – підхід, що дозволяє обґрунтувати біологічну зумовленість певних видів гендерних стереотипів і гендерної дискримінації винятково соціальним характером її заборони;

– соціологізаторський – виходить із того, що саме суспільство (окремі його соціальні групи) породжує гендерні стереотипи і вживає заходів для їх припинення;

– трансценденталістський – пов'язує заборону гендерної дискримінації з певними надприродними (позаприродними) властивостями людини, що постулюють неможливість дискримінаційного становлення людей одних до інших.

Залежно від філософських понять і категорій, на яких ґрунтується дослідницький підхід, можна виділити такі підходи:

– потребний, на основі якого можна обґрунтувати заборону гендерної дискримінації під час роботи судді як об'єктивацію потреб певної частини соціуму в такій забороні, що є засобом реалізації інтересу цієї частини у відповідному правопорядку;

– антропологічний (у контексті юридичної антропології) дозволяє дослідити проблему людського буття з сивої давнини дотепер у юридичному контексті через призму гендерного підходу до неї;

– аксіологічний, відповідно до якого первинна цінність людини, її прав і свобод на міжнародному та національному рівнях, принцип гендерної рівності як загальнолюдська цінність і відображення зазначеного у міжнародних документах із прав людини зумовлює похідну цінність встановленої задля забезпечення правової рівності заборони гендерної дискримінації.

З огляду на спосіб редукції заборони дискримінації до ідеальних чи матеріальних явищ:

– ідеалістичний підхід – пов’язує необхідність нейтралізації гендерних стереотипів рівністю людей, дискримінація яких не відповідає їхній природі;

– матеріалістичний підхід – пов’язує заборону гендерної дискримінації з досягненням певного соціально-економічного рівня розвитку суспільства.

Кожен із цих підходів передбачає вибір певних дослідницьких методів:

– філософських (діалектичного, метафізичного, діалектико-матеріалістичного, феноменологічного);

– загальнонаукових (системного, історичного, сходження від конкретного до абстрактного і навпаки тощо);

– спеціальних (порівняльно-правового, догматичного, тлумачення юридичних норм тощо).

Діалектичний метод – це вчення про найбільш загальні закономірні зв’язки розвитку буття і свідомості; дозволяє простежити досліджувані правові категорії у русі та саморозвитку. Застосування діалектичного методу зумовлене тим, що розвиток суспільних відносин перебуває в постійному русі. Багатогранність діяльності судді у гендерному вимірі, під час відправлення ним судочинства, нагромадження нормативно-правових актів щодо відновлення гендерної рівності та дотримання принципу недискримінації, дослідження розвитку принципу правової рівності зумовило зростання наукового інтересу до означених юридичних категорій. У цьому разі можливим видається встановлення змінних у досліджуваних категоріях, формулювання певних висновків і практичних рекомендацій з метою вирішення критичних питань, що потребують уваги та дослідження в їх розвитку і взаємозв’язку.

Метафізичний метод застосовується для аналізу сталих незмінних систем. Так, вказаний метод дозволяє дослідити явище гендеру, правового статусу жінки і чоловіка судді з урахуванням останнього, його вплив на можливості професійного зростання та заміщення адміністративної керівної посади, принципів гендерної рівності суддів та інші питання у статистиці.

Діалектико-матеріалістичний метод як загальний метод наукового пізнання відображає необхідність врахування гендерних особливостей під час здійснення судочинства судами й у суддівській діяльності, оскільки їх існування є реальним, об’єктивним та у взаємозв’язку з економічними, правовими, політичними реаліями сьогодення стали об’єктом правового аналізу у цьому дослідженні в силу актуальності вказаного питання та недослідженості. За допомогою цього методу висвітлюється взаємозв’язок теорії та практики у ході суддівського правозастосування у гендерному

контексті з огляду на різноманітність зв’язків між різними сферами суспільного життя, до прикладу, економічне піддруктя гендерної асиметрії тощо.

Феноменологічний був використаний в обґрунтуванні феномену гендеру судді.

Водночас залучалися і загальнонаукові методи, що є необхідною умовою розвитку юридичної науки, як і будь-якої іншої науки, що пояснюється її високою інтегрованістю, трансляцією результатів і методів дослідження, які становлять невід’ємний елемент її розвитку. Враховувалося загальнонавизнане застереження, що необхідність запровадження дослідницьких засобів із арсеналу інших наук має визначатися, насамперед, цілями і завданнями конкретних досліджень, філософськими ідеями, соціальними і культурними цінностями.

Загальнонаукові методи: статистичний і системно-структурний (за гендерного аналізу на різних етапах / стадіях діяльності судді / суду у єдності всіх зв’язків і відносин; його використання зумовлене складністю змісту категорій діяльності судді через призму гендеру та взаємодії різних правових факторів, що на неї впливають; він дозволив виявити та простежити закономірності та суперечності, всебічно вивчити складові компоненти досліджуваного феномену та встановити, які правові засоби дозволять викоринити гендерну дискримінацію в діяльності судді та суду); логіко-семантичний (для визначення категоріального апарату «гендер», «гендерна нерівність», «гендерна дискримінація» тощо); порівняльно-правовий і документальний – для розкриття досліджуваної теми шляхом аналізу чинного законодавства, текстів судових рішень, міжнародно-правових документів; формально-логічний – для вдосконалення механізму тотального впровадження принципу гендерної рівності у сфері судочинства; об’єктивності – допоміг у зіставленні фактично реальних випадків, що підтверджують існування гендерної нерівності у суддівській діяльності із теоретичними узагальненнями з цього приводу; історичний та історико-правовий (виявлено закономірності виникнення і розвитку гендеру, встановлено, що дискримінація за ознакою статі завжди була частиною поступального розвитку людства). Науково-практичні рекомендації зроблені на основі методу аналізу (розкриваються суттєві ознаки гендерного компонента суддівської діяльності, виокремлюються його частини) та синтезу (умовно об’єднуються всі елементи гендерного компонента суддівської діяльності); дедукції та індукції. У такому ж ключі використовується догматичний метод дослідження, який дозволяє сформулювати нові поняття на підставі аналізу відповідних наукових позицій.

Поряд із філософськими, загальнонауковими методами використано спеціальні методи дослідження: порівняльно-правовий (дозволяє здійснити порівняння принципів гендерної рівності суддів і встановити особливості їх прояву в різних правових системах). Порівняльний аналіз типових моделей гендерної рівності різних країн доцільно здійснювати на основі двох основних, характерних для

компаративістського аналізу, методологічних принципів – синхронічного та діахронічного. Діалектика синхронії і діахронії дає можливість пояснити динаміку зміни гендерних стереотипів зі збереженням їх фундаментальних характеристик, притаманних конкретному суспільству. Йдеться про те, що перший принцип дозволяє пояснити гендерні стереотипи, характерні для конкретного соціокультурного простору, що передбачає виявлення особливостей їх природи з урахуванням національно-етнічної специфіки. Другий принцип передбачає виявлення комплексу причин формування й акумуляції стереотипів із позицій їх вертикального історичного розвитку і соціокультурної детермінації, що визначають вектор суспільних трансформацій; герменевтичний метод (тлумачення юридичних норм, текстів правових документів від частини до цілого і від цілого до частин; спеціальні прийоми узагальнення судової практики); контент-аналіз, метод включеного та зовнішнього спостереження за суспільними явищами; аналогії (дозволив сформулювати висновок про те, що гендерні стереотипи, що існують протягом всього історичного розвитку людства, мають вплив на суспільні відносини більшості країн світу, у т. ч. і України) тощо. А також опитування, бесіда, просте й комплексне спостереження, тестування, анкетування, аналіз матеріалів кримінальних проваджень, судових справ, рішень, вироків, ухвал і постанов.

Відтак зазначені дослідницькі підходи складають інтегральну основу усієї методології, що тісно взаємодіють і пов'язані між собою в процесі дослідження. Більше того, така розгалужена система підходів, методів і прийомів наукового пізнання детермінується особливостями правового явища, що нами аналізується, та складністю проблеми гендерної дискримінації не лише на національному рівні, але й на міжнародному.

Якщо ж переходити на конкретику, то у цьому науковому дослідженні аналізується специфіка й особливості методології різних напрямів дослідження гендерно-правових відносин, зокрема: жіночих і чоловічих гендерних досліджень, стратифікаційного (статусного) підходів. Визначаються й основні методологічні принципи дослідження, а саме: орієнтація на статусний підхід під час аналізу гендерної нерівності та використання поняття гендеру, котрий суттєвим чином впливає на соціальний статус індивіда в суспільстві як категорії стратифікації.

Гендерна теорія базується на перегляді ролі та місця жінки і чоловіка у суспільстві, їх внеску у процес його розвитку. Україна зробила суттєві кроки в напрямі утворення такого нового мислення та вироблення нового філософського світогляду, в якому стереотипне сприйняття жіночої та чоловічої ролі замінене парадигмою розвитку людського потенціалу.

Різні методики надають різні типи даних і різні типи знань, а різні висновки – призводять до різних виборів дії, коли закінчується процес схематизації – саме тому вибір методу дослідження є досить важливим. Існує два різних типи методів дослідження:

- якісні (аналіз гендерного впливу, 3-P метод);
- кількісні (статистика, бенчмаркінг).

Різниця полягає у типі інформації, яка була здобута використанням цих методів. Кількісні методики надають відповіді, виражені у кількостях або розмірах. Статистика є типовою кількісною методикою. Якісні ж методики надають складнішу інформацію, однак не завжди точну, адже на одне і те ж запитання можна відповісти по-різному.

Сутнісне розуміння терміна «аналіз» передбачає використання наукових методик збору й узагальнення фактів, а структурування за ознакою статі – один із визначальних поділів соціуму, суттєва характеристика особистості. За таких обставин гендерний аналіз – це збір якісної інформації, розуміння гендерних тенденцій в економіці та суспільстві, використання цих знань для виявлення потенційних проблем і пошуку рішень і передбачає:

- визначення проблемних груп;
- розмежування всередині групи за ступенем залученості у проблему;
- аналіз і визначення факторів управління проблемною ситуацією в розрізі досвіду різних соціальних груп;
- визначення наявності ресурсів та інституційних змін і стратегій для вирішення проблеми.

За допомогою гендерного аналізу можна відповісти на таке:

- які міжнародні документи у сфері гендерної рівності держава підписала та які на національному рівні прийняла;
- провести огляд законодавства на предмет його відповідності міжнародним зобов'язанням щодо гендерної рівності;
- виявити нормативно-правові акти щодо попередження дискримінації стосовно чоловіків і жінок;
- встановити, як правова система працює на практиці щодо жінок і чоловіків, забезпечення їх доступу до правосуддя;
- статистичних даних з метою встановлення того, хто частіше (чоловіки чи жінки) звертається до суду, які результати таких звернень;
- види покарань, які застосовуються за порушення гендерних прав;
- числа жінок у судовій системі.

Концепції гендерного аналізу допомагають визначити у програмі, законопроекті, проєкті іншого нормативно-правового акта те, на що слід звернути увагу.

Загалом можна визначити два завдання гендерного аналізу:

- 1) побачити, чи існують відмінності (розрізнення чи нерівність) у гендерних ролях, відповідальності, статусі, можливостях, відносинах тощо жінок і чоловіків, щодо впливу на них різних суспільних структур:
 - чи завжди відмінність веде до нерівності?
 - чи є відмінності, які призводять до нерівності?
 - чи є відмінності, які не призводять до нерівності? Наприклад, це заходи, спрямовані на охорону вагітності та народження дитини, тобто на захист фізіологічних, а не соціальних особливостей. Важливо пам'ятати, що перенесення біологічних відмінностей жінки на все її соціальне життя веде до біологічного детермінізму загалом і протекціонізму зокрема;

2) побачити шляхи, як можна усунути або зменшити нерівність чи її негативний вплив [6, с. 26].

Аналіз гендерного впливу – це методика визначення, що рішення, законодавчий акт або програма розвитку матиме належні наслідки з огляду на рівність жінок і чоловіків. Ця методика спрямована на забезпечення того, щоби внаслідок нових рішень не з'явилася гендерна нерівність. Філософський підхід методики ґрунтується на розумінні того, що попередження (превентивність) завжди краще, ніж виправлення шкоди.

Аналіз гендерного впливу може виконуватися на трьох рівнях:

1. Дослідження соціального, політичного й економічного впливу гендерного виміру у певному регіоні.

2. Використання цієї інформації для аналізу наслідків, які будуть мати певне рішення, у т. ч. і висвітлення того, чи не було покладено в основу процесу прийняття рішення неналежних гендерних стереотипів або застарілих припущень щодо жінок і чоловіків.

3. Розробка альтернативних законів, програм, процесів прийняття рішень тощо, які є більш відповідними потребі досягти рівності жінок і чоловіків.

Аналіз гендерного впливу можна розділити на дві частини. Спочатку проводиться дослідження щодо того, чи матиме рішення негативні наслідки для рівності жінок і чоловіків. Далі – чи не вбудовані у саму процедуру прийняття рішення неприпустимі припущення або норми чи стандарти, які призводять до появи дискримінаційних явищ.

Для здійснення гендерного аналізу залучаються такі методи дослідження, як статистичний, що ґрунтується на зборі й узагальненні демографічних даних, кількісних показників на ринку праці, представленості жінок на всіх рівнях влади, рівня заробітної плати тощо, а також соціологічний: проведення опитування, збір та узагальнення його результатів; аналіз громадської думки; дослідження динаміки змін суспільних стереотипів тощо. Проводиться також зіставлення та перехресний аналіз отриманої інформації з різних джерел, як із офіційних, так і від громадян.

Гендерна статистика – це галузь статистики, що передбачає традиційне визначення, створення та розповсюдження статистичних даних таким чином, який відображає реальні аспекти життя жінок і чоловіків, а також інші питання, пов'язані з гендером. Усі дані збираються й аналізуються з урахуванням гендерних факторів, які по-різному впливають на жінок і чоловіків. Цей процес отримав назву «гендерний мейнстрімінг» у статистиці. Варто зауважити, що слід адекватно формулювати концепції, а відповідно, і методи збору даних, щоб вони відображали наявні гендерні проблеми та розбіжності, враховуючи соціальні, культурні, історичні фактори, що впливають на інформацію. Розрізняти статистичні дані, диференційовані за статтю, та гендерні дані. Існує досить поширене непорозуміння щодо визначення цих термінів, а також неправильне їх застосування. Дані, диференційовані (дезагредовані) за статтю, дають кількісні показники співвідношення жінок і чоловіків; гендерні дані більше звертаються до якісних тенденцій. Гендерно диференційована

статистика є найбільш помітною і, на перший погляд, найменш суперечливою інформацією, яку тільки можливо отримати про гендерні відносини. Вона виявляє рівності та нерівності поміж жінками та чоловіками у цілій низці сфер. Її використання дозволяє зробити мапу гендерного розподілу та задокументувати його, однак вона не надає пояснень, чому гендерна картина є саме такою. Перевага підготовки власних статистичних матеріалів полягає у тому, що завдяки їм можна отримати задокументоване знання про реальні ситуації щодо обох гендерів з огляду на конкретну проблему, з якою ведеться робота. Таким чином, можна переконатися, що знання не ґрунтується на (некоректних) уявленнях про реальність. Досвід також демонструє, що статистична інформація стосовно гендерної нерівності може відкрити очі тим людям, які не вважають, що гендер і гендерна рівність є тими речами, над якими варто працювати. Дуже важко наполягати на тому, що «у нас тут гендерна рівність», якщо цифри говорять про інше.

Крім того, статистична інформація є наочним шляхом оцінки того, чи призводить робота у сфері гендерного інтегрування до бажаних результатів. У роботі у сфері гендерної рівності та гендерного інтегрування гендерно диференційовані статистичні дані часто є легкозрозумілим інструментом. Цифри говорять своєю власною чіткою мовою. Тим не менше, це не завжди означає, що статистика є об'єктивною й однозначною. Статистикою варто користуватися обережно, розуміючи, що існує можливість зробити із цифр неправильні висновки. Наприклад, слід звертати увагу на те, чи є розбіжність поміж назвою статистичних даних та інформацією, яку статистика показує насправді. Це, може, звучить банально, але багато непорозумінь виникає саме через це. Необхідно також усвідомлювати, що статистикою можна маніпулювати переважно для того, щоб вона показувала те, що хочеться комусь.

Гендерний підхід як один із методологічних прийомів дає можливість нового погляду на традиційні проблеми суспільно-правових процесів, позитивно впливає на модернізацію і демократизацію українського суспільства [7, с. 1].

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що формування гендерного підходу в правовому пізнанні – досить нова наукова парадигма, прийняття якої передбачає перегляд багатьох звичних уявлень і цінностей та прийняття нових світоглядних орієнтацій. Його змістова сутність полягає не просто у виявленні відмінностей між чоловіком і жінкою, а й у впровадженні в право нових моделей суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню.

Вирішення проблеми викорінення гендерної асиметрії українського судочинства значною мірою залежить від комплексного використання різних методологічних підходів, принципів і методів наукового пізнання у дослідженні конкретних аспектів теми, адже тільки у їх органічній єдності можна ефективно побудувати модель забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у розв'язанні проблеми гендерної дискримінації суддів як прояву соціостатевої дискримінації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лазар І.Г. Гендерна політика: поняття, визначення, управлінські підходи : словник-довідник. Львів : Ліга-Преса, 2005. 142 с.
2. Воронкова В.Г. Парадигма феміністської свідомості. *Жінка в Україні* : міжвідомчий науковий збірник / за ред. А.І. Комарової та ін. Київ : Друкарський відділ Наук.-досл. інституту «Проблеми людини», 2001. Т. 23. С. 247–249.
3. Аніщук Н.В. Застосування гендерного підходу в методології юридичної науки. *Актуальні проблеми держави і права*. 2013. Вип. 69. С. 90–96.
4. История и философия науки : учебное пособие / Б.К. Джегутанов и др. Санкт-Петербург : Питер, 2006. 368 с.
5. Гудима Д.А. Права людини: антрополого-методологічні засади дослідження. *Праці Львівської лабораторії прав людини та громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України. Сер. I. Дослідження та реферати* / редкол. : П.М. Рабінович та ін. Львів : Край, 2009. Вип. 20. 292 с.
6. Суслова О.І. Аналіз державної політики та нормативно-правових актів на відповідність принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Київ, 2017. 90 с.
7. Дашковська О.Р. Правове становище жінки в аспекті гендерної рівності: загальнотеоретичний аналіз : автореф. дис. ... док. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2008. 35 с.